

А.С. Сәрсенбаев

*Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының жанындағы
Құқық қорғау органдары академиясы,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы*

КҮДІКТІНІ ҰСТАУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОЦЕСТІК МӘЖБҮРЛЕУДІҢ НЕГІЗГІ ШАРАСЫ РЕТІНДЕ

Аннотация. Мақалада автор күдіктіні ұстау институтына әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамаға, ТМД-ның кейбір елдерінің, Еуропаның заңнамаларына салыстырмалы-құқықтық талдау жүргізеді. Статистикалық деректерді пайдалана отырып, автор күдіктіні ұстау шеңберінде Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік заңнамасы жеткілікті түрде жетілдірілді деп пайымдайды. Шетелдік заңгер ғалымдардың зерттеулерін талдау негізінде отандық тәжірибені негіздеуге тырысады. Бүгінгі таңда өзекті мәселелердің бірі – қылмыстық құқық бұзушылық жасаған күдіктіні босатудың ережелері мен негіздері болып табылады. Автор ұсталғандардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қорғаудың отандық қылмыстық процестік тәжірибесін қарастырып, ұсынды. Автор қорытындыда ұстауды қылмыстық процестік мәжбүрлеу және әкімшілік мәжбүрлеу тәртібімен ұстау шаралары ретінде ажырату, сондай-ақ аталған шараны жүргізу кезінде күдіктінің құқықтары мен бостандықтарын қатаң сақтау қажеттігі туралы қорытындыға келеді.

Түйінді сөздер: ұстау; уақытша ұстау; ұстау үшін негіздер; қылмыстық құқық бұзушылық; әкімшілік құқық бұзушылық; сотқа дейінгі тергеп-тексеру; мәжбүрлеу шаралары; бұлтартпау шарасы.

А.С. Сарсенбаев

*Академия правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан,
г. Нур-Султан, Республика Казахстан*

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЗАДЕРЖАНИЯ ПОДОЗРЕВАЕМОГО КАК ОСНОВНАЯ МЕРА ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ

Аннотация. В статье автором проводится сравнительно-правовой анализ института задержания подозреваемого с законодательством об административных правонарушениях, законодательствами некоторых стран СНГ, Европы. Используя статистические данные, автор полагает, что в рамках задержания подозреваемого достаточно усовершенствовано уголовно-процессуальное законодательство Республики Казахстан. На основе анализа исследований зарубежных ученых-юристов предпринимаются попытки обоснования отечественного опыта. Одной из актуальных проблем на сегодняшний день являются правила и основания освобождения подозреваемого в совершении уголовного правонарушения. Автором рассмотрен и рекомендован положительный отечественный уголовно-процессуальный опыт защиты конституционных прав и свобод задержанных. В заключении автор приходит к выводу о необходимости разграничения задержания как меры уголовно-процессуального принуждения и задержания в порядке административного принуждения, а также строгого соблюдения прав и свобод подозреваемого при проведении указанной меры.

Ключевые слова: задержание; временное задержание; основания для задержания; уголовное правонарушение; административное правонарушение; досудебное расследование; меры принуждения; мера пресечения.

A.S. Sarsenbaev

*Law Enforcement Academy under the Prosecutor General's Office of the Republic of Kazakhstan,
Nur-Sultan c., Republic of Kazakhstan*

SOME ISSUES OF DETENTION OF A SUSPECT AS THE MAIN MEASURE OF PROCEDURAL COERCION

Annotation. In the article, the author analyzes the institution of detention of a suspect regulated by the criminal procedure legislation of the Republic of Kazakhstan. In the course of the study, a comparative legal analysis of the Institute of detention of a suspect is carried out with the legislation on

administrative offenses, the legislation of some CIS countries and Europe. Using statistical data, he believes that the criminal procedure legislation of the Republic of Kazakhstan has been sufficiently improved as part of the suspect's detention. In addition, based on the research of foreign legal scholars, attempts are made to substantiate the domestic experience. One of the most pressing problems today is the rules and grounds for the release of a suspect in the commission of a criminal offense. The authors substantiate the positive domestic criminal procedure experience of protecting the constitutional rights and freedoms of detainees. In conclusion, the author points out the need to distinguish between detention as a measure of criminal procedure coercion and detention as an administrative coercion, as well as the need to strictly observe the rights and freedoms of the suspect when carrying out this measure.

Keywords: detention; temporary detention; grounds for detention; criminal offense; administrative offense; pre-trial investigation; coercive measures; preventive measure.

Адамның жеке бостандығынан айыру мәселесі – мәжбүрлеу шараларының бірі екені белгілі. Бұл мәселе өте өзекті. Себебі, мемлекетіміз өзін құқықтық мемлекет ретінде орнықтырып, адам және оның өмірін, құқықтары мен бостандықтарын ең асыл қазына ретінде көрсетті.

Ата заңымыздың 16-бабына сәйкес, әркім өзінің жеке басының бостандығы құқығына ие. Заңда көзделген нормаларға сай ғана және тек соттың санкциясына сәйкес тұтқындауға және қамауда ұстауға болады, алайда тұтқындалғанға шағымдану құқығы беріледі. Соттың санкциясынсыз жетпіс екі сағаттан асатын мерзімге адамды ұстауға тыйым салынады [1].

Бұл норма өз бастауын БҰҰ Бас Ассамблеясының резолюциясымен 1948 жылғы 10 желтоқсанда қабылданған Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясынан алады, яғни ешкімді негізсіз тұтқындауға, қамауда ұстауға немесе қуғынға ұшырауға тыйым салынған [2].

Сондай-ақ, Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіде аталған ережелер көзделген [3].

Процестік мәжбүрлеу шаралары Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің (бұдан әрі – ҚПК) 4-бөлімінде регламенттелген.

ҚПК-ның 128-бабына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылық жасаудағы күдіктіні ұстап алу – құқық қорғау органы қылмыс жолын кесу және адамды күзет арқылы ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын қолдану туралы мәселені шешуде, сонымен бірге қылмыстық теріс қылық жөнінде іс жүргізуді қамтамасыз ету үшін адамның жасырынуы немесе ауыр қылмыс жасауы мүмкін деп санауға негіздер болғанда қолданатын процестік мәжбүрлеу шарасы [4].

«Ұстап алу» әкімшілік құқықта және қылмыстық процесте қолданылатын термин, бірақ қоғамға қауіптілігі түрлі әрекеттерді белгілеу үшін қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 36-бабында құқыққа қайшы қол сұғушылық жасаған адамды ұстап алу барысында іс-қимылды жасау әкімшілік құқық бұзушылық болмайтындығы ескеріледі [5].

Сонымен бірге, жеке тұлғаға қатысты әкімшілік ұстап алудың өзі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөнінде іс жүргізуді қамтамасыз ететін шара болып саналады.

Бас бостандығынан айыру жазасы тағайындау мүмкін қылмыс жасаған деп күдіктендіретін тұлғаны қылмыстық қудалау органдары келесідей негіздердің бірі болған кезде ұстап алуға құқылы:

– адам қылмыс жасау сәтінде не тікелей оны жасаған соң;

– өз көзімен көрген (куәлар), оның ішінде жәбір шегушілер қылмыс жасаған ретінде сол адамды нақты көрсетсе немесе сол адамды азаматтардың қылмыстық құқық бұзушылық жасағанды процестік емес ұстап алу сәтінде;

– сол адамда немесе оның киімдерінде, өз бойында не мекенжайында қылмыстың анық іздері табылған жағдайда;

– қарсы барлау қызметінің, жедел-іздестірудің және жасырын тергеу іс-әрекеттерінің заңмен алынған материалдарында тұлғаға қатысты оның жасаған немесе жасауға дайындалып жатқан қылмысы туралы анық деректер болған жағдайда [4].

Бұл мәселені бір топ қазақстандық авторлар қылмыстық қудалау органдарының бұлтартпау шараларын

және процестік мәжбүрлеудің басқа шараларын, сондай-ақ осы институттың кейбір реттеуші элементтерін қолдану мақсаттары туралы мәселелерді қарастырды [6].

Сонымен бірге, адам қылмыс жасау барысында немесе тікелей оны жасағаннан кейінгі негіздерді қоса алмағанда, тұлғаларды қылмыс жасады деген күдікпенен ұстап алу кейінге қалдырылмайтын қажетті тергеу іс-әрекеттері өткізілгеннен кейін жүргізіледі.

Көрсетілген негіздерді қоса алғанда, адамды қылмыс жасады деген күдіктеуге негіз тудырушы өзге де ақпараттар немесе жағдайлар болған кезде, онымен бірге сол адам жасырынуға әрекет қылса не оның тұрақты тұратын жері болмаған кезде немесе күдіктінің жеке басы анықталмау жағдайында не сотқа күзетпен ұстау түрінде бұлтартпау шарасын санкциялау туралы өтінішхат жіберілген жағдайда ғана ұстап алу мүмкін болады.

Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдік туындатқан тұлғаны ұстап алу мерзімі ұстап алған сәттен бастап 72 сағаттан аспайтын мерзімде есептеледі.

Ұстап алуға негіздер туралы ғалымдардың пікірі аз емес. Қылмыстық іс жүргізу әдебиетіндегі бұл ұстаным жалпыға бірдей танылған болып саналады. Мысалы, А.В. Смирнов пен К.Б. Калиновскийдің пікірінше күдіктіні ұстау негіздері деп адамның қылмыс жасауға қатысуы мүмкін екенін көрсететін ақпаратты түсіну керек [7, 232 б.].

Д.А. Ширинскийдің айтуынша қылмысты анықтау және оны жасаған адамды ұстау кезінде және сол жерде дәлел фактілерінің ең көп шоғырлануы және оларды шұғыл түрде бекітудің маңыздылығы даусыз [8, 129 б.].

Осылайша, ұстау хаттамасында олардың негіздері ретінде бекітілген нақты деректер осы адамның қылмыстық құқық бұзушылық жасауға қатыстылығының дәлелі болып табылады. Алайда, бұл мәліметтердің кейбіреулері кінәсіздік презумпциясының ережелері талап еткендей, рұқсат етілген дәлелдемелердің қажетті жиынтығын құра алмайды (ҚПК-ның 19-бабының 4-бөлігі). Сондықтан, олар бар дәлелдемелерді тексеру және қосымша дәлелдемелерді анықтау мақсатында адамды ұстауға негіз болады.

И.С. Тройнинаның ұсынуынша, күдіктінің мәртебесі адамды анықтау органына және тергеушіге жеткізген кезде емес, нақты ұсталған кезде белгіленуі тиіс [9, 71 б.].

Сонымен қатар, С.Ж. Тургаевтың ойынша қылмыстық-процестік және әкімшілік ұстаудың аражігін ажыратудың негізінде құқық бұзушылықтың сипаты, оның қоғамдық қауіптілігі жатыр [10, 79 б.].

Сонымен бірге, ҚПК-ның 129-бабына сәйкес адамның қылмысқа қатыстылығын айқындау мақсатында 3 сағаттан аспайтын мерзімге қолданылуға жататын процестік мәжбүрлеу шарасын жеткізу деп атаймыз [4].

Ал, ҚР ҚПК-дағы ұстап алуға негіздердің соңғысы және жеткізу тәртібі РФ ҚПК-ның 91 және 92-баптарында аталған негіз орын алмаған [11], сондай-ақ жеткізу туралы арнайы бап көзделмеген.

Украина ҚПК-ның 176-бабына сәйкес, ұстап алу уақытша шара болып саналады [12], ал отандық заңнамада бұл норма көзделмеген.

Беларуссия ҚПК-нда бұлтартпау шарасының талаптарын орындамаған кезде де қолданылатын мәжбүрлеу шарасы [13] деп көрсетеді.

Сонымен қатар, процестік емес ұстап алу ГФР заңнамасына сәйкес «жалпы мүмкін ұстап алу» (ГФР ҚПК § 127 1-абзац 1-сөйлем) деп аталады, ал «ин флагранти» ұстап алу айыпталушы қылмыс жасау үстінде болуын қамтамасыз ететін бұлтартпау шарасы [14].

Бұл жөнінде көптеген зерттеулер бар [15], [16], оған қоса, мысалы, Сауд Арабиясының қылмыстық іс жүргізу заңнамасының атқарушы ережелерін нақтылау барысында, тергеушінің және Мемлекеттік айыптау бюросының мүшесі болып табылатын сот қызметкерінің арасындағы айырмашылық зерттелді. Тергеушілерге қылмыс орнында ұстау кезінде көрген барлық бақылауларды ұсынудың және одан әрі даму мен әділеттілікке қол жеткізу үшін проблемаларды жою бойынша заңнама жетілдірілген [17].

Оған қоса, ұсталған агрессорлар жасаған зорлық-зомбылықтың сипаттамасы, оның жасалған жері, агрессияның жіктелуі және түрін зерттей отырып, бір топ зерттеушілер, әйелдерге қатысты зорлық-

зомбылық жасағаны үшін қылмыс орнында ұстап алынған агрессорлардың тек жас үйленген ересектер басым, білімі төмен және ақылы жұмыс істейтін ер адамдар екендігі туралы қорытынды жасады [18].

Сонымен бірге, Ф.А. Богацкийдің айтуынша айқын көрінген күштеу сипатының салдарынан күдіктіні ұстау шиеленіскен, текетірес жағдайында өтеді. Алдын ала тергеу органдары көбінесе заңмен белгіленген мәжбүрлеуді қолданудың рұқсат етілген шегінен асып кетеді. Бұл көптеген қателіктер мен бұзушылықтарды тудырады. Іс жүзінде ұстау жағдайлары әлі де жиі кездеседі: негіздер мен себептер болмаған кезде; күдіктіге қысым көрсету және қылмыс жасаудағы соңғы «мойнына алу» үшін; ұстау туралы материалдарды кейіннен бұрмалаумен; прокурор, жақын туыстарды ұстау туралы және т.б. уақытылы хабардар етпеген кезде [19, 35 б.].

Күдіктіні ұстау кезінде жол берілетін заңды өрескел бұзу көрсеткіштерінің бірі Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі – ҚР ҚК) 146-бабы (азаптаулар) және 414-бабы (көрінеу заңсыз ұстап алу, күзетпен қамауға алу немесе күзетпен ұстау) бойынша қылмыстық қудалау органдарының қызметкерлерін тарту туралы статистика болып табылады. Өздеріңіз білетіндей, статистика зерттеліп жатқан адамның нақты сипатын білдіреді және әлеуметтік-құқықтық танымның негізгі әдісі болып табылады.

ҚР Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің деректеріне сәйкес 2020 жылғы 9 айда Қазақстан Республикасында ҚР ҚК-ның 146-бабы бойынша 92 қылмыстық құқық бұзушылық тіркелді. Оның ішінде тек 10 қылмыстық іс сотқа жолданды. 2019 жылдың 12 айында 86 іс тіркеліп, тек 15 қылмыстық іс сотқа жолданды. Қалған қылмыстық іс ақтайтын негіздер бойынша қысқартылды.

Сонымен қатар, ҚР ҚК-ның 414-бабы бойынша 2019 жылдың 12 айында бірде-бір қылмыстық құқық бұзушылық тіркелмеген болса, ал 2020 жылдың 9 айында 3 қылмыстық құқық бұзушылық тіркеліп, оның тек 2-і ақтайтын негіздер бойынша қысқартылды, 1-і бойынша сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізілуде [20].

Келтірілген статистика күдіктіні ұстау кезінде заңды бұзу фактілері бойынша тіркелген құқық бұзушылықтар саны айтарлықтай емес және ешқайсысы сотқа жолданбағанын көрсетеді. Алайда, осы санаттағы қылмыстық істердің көп бөлігі ақтайтын негіздер бойынша тоқтатылады. Бұл бізге процестік заңнаманы қолдану тәжірибесі жетілмеген және ұсталған адамдардың қылмыстық қудалау органдарының қызметкерлеріне қатысты теріс пайдалануына жол береді деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, күдіктіні ұстауды жүзеге асыратын адамдар жазалаудың құрбаны болады.

Осы мән-жай 131-бапта бекітілген қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік келтірілген адамды ұстаудың процестік тәртібін регламенттейтін ҚР ҚПК-ның жаңа ережелеріне ықпал етті деген тұжырымға келуге болады.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асырушы адам ұстап алуды жүргізу туралы прокурорға ұстап алу хаттамасы жасалған уақыттан бастап 12 сағаттың ішінде жазбаша түрде хабардар етуге міндетті.

Алайда, 72 сағаттан аспайтын мерзімге ұстап алуға болатын жағдайларды қоспағанның өзінде, адам қылмыс жасады деген күдік жөнінде – 48 сағаттан аспайтын мерзімге, ал кәмелетке толмағанды 24 сағаттан аспайтын мерзімге ұстап алуы мүмкін [4]. Бұл норма да 2018 жылдан бастап өз күшіне енген болатын.

Сонымен, 132-бапқа сәйкес ұстап алуды жүзеге асырушы тұлғаның ұстап алынған адамда қару немесе қару түрінде пайдалануы мүмкін не қолдануға тыйым салынған заттар және дәлелдеу кезінде пайдалануы мүмкін өзге де заттар бар немесе ол өзінің құқық бұзушылық жасағандығын көрсететін дәлелдемелерден құтылу үшін әрекеттенеді деп болжауға негіз болған кездерде немесе басқа да қажетті жағдайларда ҚПК-ның 255-бабында көзделген қағидаттарды сақтай отыра, ұстап алынғанның жеке басына шұғыл түрде тінту жүргізуіне құқығы бар [4].

Қылмыстық құқық бұзушылық жасаған деген күдікпен ұстап алынған адам, егер де: – қылмыс жасады деген күдік расталмаған болса;

– ұстап алынған адамға күзетпен ұстау ретіндегі бұлтартпау шарасын немесе қамаққа алу не ҚР шегінен тыс жерге шығарып жіберу түріндегі жазаны қолдануға негіздер болмаған болса;

– ұстап алу ҚПК-ның 131-бабының ережелерін елеулі түрде бұзып жүргізілсе;

– ұстап алу үшін заңды түрде негіздер болмаса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырып жатқан адамның немесе прокурордың қаулысына сәйкес босатылуға жатады.

Статистикалық мәліметтерге сүйенсек, 2018 жылдың 12 айында қылмыс жасады деген күдікпен оларға қатысты қылмыстық істер не қылмыстық қудалау ақтайтын негіздер бойынша қылмыстық қудалау органдары қысқартқан 4 адам, сотпен – 2 адам, ал адам сотпен ақталғаны (заңды күшіне енген) 6 адамды құрады.

2019 жылдың 12 айында қылмыс жасады деген күдікпен оларға қатысты қылмыстық істер не қылмыстық қудалау ақтайтын негіздер бойынша қысқартылған 10 адам (қылмыстық қудалау органдарымен), 16 адам (сотпен), ал 10 адам сотпен ақталған (заңды күшіне енген) [20].

2018 жылға қарағанда 2019 жылы ҚПК-ның 128-бабының тәртібімен ұстап алынған адамдарға қатысты конституциялық құқықтары мен бостандықтары сақталғанын байқауға болады. Бұл дегеніміз, отандық қылмыстық-процестік заңнаманың жетілгендігін көрсетеді.

ҚПК-ның 135-бабына сәйкес алдын ала тергеуді жүзеге асырушы лауазымды тұлға ұстап алынған күдікті отбасының кәмелетке толған мүшелерінің кез келгеніне, ал олар болмаған жағдайда – басқа туыстары не жақындарына оның ұстап алынған және ұсталып отырған жері жайында кейінге қалдырмай хабарлауға немесе күдіктінің өзіне осындай хабарлау мүмкіндігін беруге міндетті болып табылады. Шетелдік адамды ұстап алу туралы оның мемлекетінің елшілігі, консулдығы немесе өзге де өкілдігіне дереу хабардар етуге, ал ол мүмкін болмаса, ҚР Сыртқы істер министрі мен ҚР Бас Прокурорының бірлескен бұйрығына сәйкес белгіленген тәртіпте ҚР Сыртқы істер министрлігі арқылы да 24 сағат ішінде хабардар етуге тиісті болады.

Сонымен қатар, Англияның қылмыстық процесс тәжірибесі бойынша 1984 жылғы Полиция және қылмыстық дәлелдемелер жайындағы заң айыптау алдында қамауда ұстаудың ұзақтығын шектеу және қамауда ұстау барысында күдіктілердің құқықтарын қорғау үшін жаңа процедураларды енгізді, олар полицияның өсіп келе жатқан өкілеттіктерін теңестіруге арналған [21].

Ал, британдық заңгер-ғалымдар, Англияның солтүстігіндегі полицияда жүргізілген зерттеу деректері бойынша, аталған заңның күдіктілерді ұстау ұзақтығына әсері және екі сақтық шарасы қолданылған кезде қарастырады: күдіктінің оларды қамауға алу туралы хабарлау құқығы және тегін заңгерлік кеңес алу құқығы [22]. Бұл позицияны басқа ғалымдар да қолдап отыр [23].

Бірқатар шетелдік ғалымдар Covid-19 пандемиясы кезінде азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын сақтау, оларға қатаң мәжбүрлеу шараларын қолданбау [24], сондай-ақ ұстау жағдайларын қарастырып, ұстау әрқашан ерекше болуы керек жөнінде тұжырымдар жасаған [25].

Осы орайда, полиция мен ұстап алуға жататын адамдар, оған қоса барлық азаматтар арасындағы қарым-қатынасты да [26] ескерген жөн. Бұл туралы психологтар да өз зерттеулерінде үлкен назар аударуда [27].

Яғни, ұстап алуға жататын адамның агрессиялық күйге, сондай-ақ кектігістік жағдайға апармау және ондай жағдайды тудырмау үшін, қорғау органдарының қызметкерлері заң талаптарын, ережелерін, салдарын жік-жігімен түсіндіру, сыпайы сөйлесу, ұстау негізін жеткізу жөнінде жұмыстар жүргізу және т.б. үлгі боларлық қарым-қатынас орнату керек деп ойлаймыз.

Бұл орайда, ұстап алынған адамдардың шектен шығуына, өз-өзіне қол жұмсауына бағытталған әрекеттерінің жолын кесу керек.

Бұл туралы батыс ғалымдары ұстап алынған адамның өзін-өзі бұзатын мінез-құлық сипаттамаларын анықтады. Бұл мәселелерді білу алдын-алу шешімдерін табуға көмектесетінін пайымдайды [28].

Сонымен, зерттеу нәтижесінде күдіктіні ұстап алу институтына жүргізілген

талдауымызға сәйкес, келесі ой-тұжырымдарды қорытуға болады:

– қылмыстық процестік заңнамасымен регламенттелетін ұстау белгілі бір қылмысты тергеумен әрқашан да байланысты. Оған қоса, бұл жердегі әкімшілік мәжбүрлеу тәртібінде ұстауды қылмыстық процестік мағынадағы ұстаудан, сондай-ақ

тұлғалардың нақты басып ұстаудың аражігін ажырата білу қажет;

– күдіктіні ұстап алу барысында олардың Конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ете отырып, ҚПК-ның талаптарын сақтауды қатаң қамтамасыз ету қажет деп санаймыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Конституция 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды [Электронды ресурс] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000> (жүгіну күні: 21.10.2020).

2. «Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы» Декларация Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының резолюциясымен 1948 жылғы 10 желтоқсанда № 217 А (III) қабылданған [Электронды ресурс] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/O4800000001> (жүгіну күні: 21.10.2020).

3. Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіні ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 қарашадағы №91 Заңы [Электронды ресурс] – Қол жеткізу режимі: http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000091_ (жүгіну күні: 21.10.2020).

4. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ [Электронды ресурс] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231> (жүгіну күні: 21.10.2020).

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V ҚРЗ [Электронды ресурс] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000235> (жүгіну күні: 21.10.2020).

6. Chingiz Kenzhetayev & Ilya Koryakin & Aleksandr Kan, (2016). «Measures of Procedural Coercion in the Criminal Procedural Law of the Republic of Kazakhstan Brief Analysis» Journal of Advanced Research in Law and Economics, ASERS Publishing, vol. 7(7), pages 1726-1733.

7. Смирнов, А.В., Калиновский, К.Б. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации //Смирнов А.А.// Постатейный (под общ. ред. А.В. Смирнова). 5-е издание, дополненное и переработанное. М., 2012. – 508 с.

8. Ширинских, Д.А. Задержание: критический анализ и пути решения //Д.А.Ширинских// Вестник Карагандинского юридического института Министерства внутренних дел Республики Казахстан. – 2004. – Выпуск 2 (10). – С. 126-130.

9. Тройнина, И.С. Задержание подозреваемого как мера уголовно-процессуального принуждения //И.С. Тройнина// Судебная власть и уголовный процесс, 2018, № 3. – С.69-73.

10. Тургаев, С.Ж. Задержание как мера процессуального принуждения //С.Ж. Тургаев// Вестник Уральского университета-института экономики, управления и права, 2018, №1. – С.76-80.

11. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 N 174-ФЗ (ред. от 27.10.2020) [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ (дата обращения: 21.10.2020).

12. Уголовный процессуальный кодекс Украины от 13 апреля 2012 года № 4651-VI. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31197178&doc_id2=31197178#pos=4;-98&pos2=1965;-98 (дата обращения: 21.10.2020).

13. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 1999 года № 295-3. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30414958&doc_id2=30414958#pos=4;-80&pos2=1388;-106 (дата обращения: 21.10.2020).

14. Уголовно-процессуальный кодекс Федеративной Республики Германия – Strafprozessordnung (StPO) – Научно-практический комментарий и перевод текста закона [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31525866#pos=0;0 (дата обращения: 21.10.2020).

15. Arthur Sherbo, Fletcher «in Flagrante Delicto» // Notes and Queries, Volume 194, Issue 5, 5 March 1949, Pages 92–93 [Electronic resource] – Access mode: <https://academic.oup.com/nq/article/194/5/92/4179647> (Access data: 21.10.2020).

16. A.J. O'Sullivan, In flagrante delicto /Marine Pollution Bulletin, Volume 2, Issue 12, 1971, Pages 180-181, ISSN 0025-326X [Electronic resource] – Access mode: [https://doi.org/10.1016/0025-326X\(71\)90084-1](https://doi.org/10.1016/0025-326X(71)90084-1) (Access data: 21.10.2020).

17. Almuheidib, Abdulrahman. (2019). The Provisions of Flagrante Delicto in the Saudi System of Penal Procedures: A Comparative Study with Egyptian Law /Arab Journal for Security Studies. Volume 35, Issue 3 (2019). Pages 301-312 [Electronic resource] – Access mode: <https://journals.nauss.edu.sa/index.php/AJSS/article/view/1035> (Access data: 21.10.2020).
18. Madureira, Alexandra & Raimondo, Maria & Ferraz, Maria & Marcovicz, Gabriele & Labronici, Liliana & Mantovani, Maria. (2014). Profile of men who commit violence against women who are arrested in delicto flagrante: contributions to confronting the phenomenon /Esc. Anna Nery vol.18 no.4 Rio de Janeiro Oct./Dec. 2014 [Electronic resource] – Access mode: https://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1414-81452014000400600&script=sci_arttext&lng=en (Access data: 21.10.2020).
19. Богацкий, Ф.А. Обеспечение прав подозреваемого при производстве предварительного расследования. Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 //Богацкий Ф.А// – Калининград, 2006. – 220 с.
20. 2018-2020 жылдардағы 1-Е және 1-М нысанды есептерінің мәліметтері. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің Ақпараттық сервисі. [Электронды ресурсі] – Қол жеткізу режимі:<https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPPageGroup/Services/Pravstat> (жүгіну күні: 21.10.2020).
21. Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) codes of practice. GOV.UK. [Electronic resource] – Access mode: <https://www.gov.uk/guidance/police-and-criminal-evidence-act-1984-pace-codes-of-practice> (Access data: 21.10.2020).
22. Keith Bottomley, Clive Coleman, David Dixon, Martin Gill, David Wall. The detention of suspects in police custody: The Impact of the Police and Criminal Evidence Act 1984/The British Journal of Criminology, Volume 31, Issue 4, 1991, Pages 347–364, [Electronic resource] – Access mode: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a048134> (Access data: 21.10.2020).
23. Hannibal, Martin & Mountford, Lisa. (2020). 4. Detention and Interrogation. 10.1093/he/9780198858423.003.0004.
24. Benjamin M.Vallejo Jr, Rodrigo Angelo C. Ong. Policy responses and government science advice for the COVID 19 pandemic in the Philippines: January to April 2020. Progress in Disaster Science. vol. 7, October 2020, 100115 [Electronic resource] – Access mode: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590061720300521#bbb0350> (Access data: 30.11.2020).
25. Ferstman, Carla (2020) «Detention and Pandemic Exceptionality» In: Ferstman, Carla and Fagan, Andrew, (eds.) Covid-19, Law and Human Rights: Essex Dialogues. A Project of the School of Law and Human Rights Centre. University of Essex, 177 – 185. ISBN 978-1-5272-6632-2 DOI: 10.5526 / xgeg-xs42_023 [Electronic resource] – Access mode: <http://repository.essex.ac.uk/id/eprint/28040> (Access data: 21.10.2020).
26. Nalla, M.K., Madan,M. Determinants of Citizens' Perceptions of Police–Community Cooperation in India: Implications for Community Policing. Asian Criminology 7, 277–294 (2012) [Electronic resource] – Access mode: <https://doi.org/10.1007/s11417-011-9110-2> (Access data: 21.10.2020).
27. Watson, A.C., Angell,B., Vidalon,T., & Davis,K. (2010). Measuring perceived procedural justice and coercion among persons with mental illness in police encounters: The Police Contact Experience Scale. Journal of Community Psychology, 38(2), 206–226 [Electronic resource] – Access mode: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/jcop.20360> (Access data: 21.10.2020).
28. Angelika Rzeźniczak. (2020) «Suicides in Penitentiaries and Detention Centres» / Teisė, 1160, pp. 147-156 [Electronic resource] – Access mode: <https://www.journals.vu.lt/teise/article/view/20266> (Access data: 21.10.2020).

List of References:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Конституция 1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды [Электронды ресурсі] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000> (жүгіну күні: 21.10.2020).
2. «Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы» Декларация Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының резолюциясымен 1948 жылғы 10 желтоқсанда № 217 А (III) қабылданған [Электронды ресурсі] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/O4800000001> (жүгіну күні: 21.10.2020).
3. Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіні ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 қарашадан №91 Заңы [Электронды ресурсі] – Қол жеткізу режимі:http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000091_ (жүгіну күні: 21.10.2020).
4. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 4 желтоқсандағы № 231-V ҚРЗ [Электронды ресурсі] – Қол жеткізу режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231> (жүгіну күні: 21.10.2020).

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V ҚРЗ [Elektronnyy resurs] – Қол жеткізу rejimi: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000235> (jygіnu kыni: 21.10.2020).
6. Chingiz Kenzhetayev & Ilya Koryakin & Aleksandr Kan, (2016). «Measures of Procedural Coercion in the Criminal Procedural Law of the Republic of Kazakhstan Brief Analysis» Journal of Advanced Research in Law and Economics, ASERS Publishing, vol. 7(7), pages 1726-1733.
7. Smirnov, A.V., Kalinovskii, K.B. Kommentarii k Ugolovno-processual'nomu kodeksu Rossiiskoi Federacii //Smirnov A.A.// Postateinyi (pod obtsh. red. A.V. Smirnova). 5-e izdanie, dopolnennoe i pererabotannoe. M., 2012. – 508 s.
8. Wirinskih, D.A. Zaderjanie: kriticheskiy analiz i puti reweniya //D.A. Wirinskih// Vestnik Karagandinskogo yuridicheskogo instituta Ministerstva vnutrennih del Respubliki Kazahstan. – 2004. – Vypusk 2 (10). – S. 126-130.
9. Troinina, I.S. Zaderjanie podozrevaemogo kak mera ugolovno-processual'nogo prinujdeniya //I.S. Troinina// Sudebnaya vlast' i ugolovnyi process, 2018, № 3. – S.69-73.
10. Turgaev, S.J. Zaderjanie kak mera processual'nogo prinujdeniya //S.J. Turgaev// Vestnik Ural'skogo universiteta-instituta ekonomiki, upravleniya i prava, 2018, №1. – S.76-80.
11. Ugolovno-processual'nyi kodeks Rossiiskoi Federacii ot 18.12.2001 N 174-FZ (red. ot 27.10.2020) [Elektronnyy resurs] – Rejim dostupa: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ (data obratsheniya: 21.10.2020).
12. Ugolovnyi processual'nyi kodeks Ukrainy ot 13 aprelya 2012 goda № 4651-VI [Elektronnyy resurs] – Rejim dostupa: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31197178&doc_id2=31197178#pos=4;-98&pos2=1965;-98 (data obratsheniya: 21.10.2020).
13. Ugolovno-processual'nyi kodeks Respubliki Belarus' ot 16 iyulya 1999 goda № 295-Z [Elektronnyy resurs] – Rejim dostupa: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30414958&doc_id2=30414958#pos=4;-80&pos2=1388;-106 (data obratsheniya: 21.10.2020).
14. Ugolovno-processual'nyi kodeks Federativnoi Respubliki Germaniya – Strafprozessordnung (StPO) – Naučno-prakticheskiy kommentarii i perevod teksta zakona [Elektronnyy resurs] – Rejim dostupa: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31525866#pos=0;0 (data obratsheniya: 21.10.2020).
15. Arthur Sherbo, Fletcher «in Flagrante Delicto» // Notes and Queries, Volume 194, Issue 5, 5 March 1949, Pages 92–93 [Electronic resource] – Access mode: <https://academic.oup.com/nq/article/194/5/92/4179647> (Access data: 21.10.2020).
16. A.J. O'Sullivan, In flagrante delicto /Marine Pollution Bulletin, Volume 2, Issue 12, 1971, Pages 180-181, ISSN 0025-326X [Electronic resource] – Access mode: [https://doi.org/10.1016/0025-326X\(71\)90084-1](https://doi.org/10.1016/0025-326X(71)90084-1) (Access data: 21.10.2020).
17. Almuheidib, Abdulrahman (2019). The Provisions of Flagrante Delicto in the Saudi System of Penal Procedures: A Comparative Study with Egyptian Law /Arab Journal for Security Studies. Volume 35, Issue 3 (2019). Pages 301-312 [Electronic resource] – Access mode: <https://journals.nauss.edu.sa/index.php/AJSS/article/view/1035> (Access data: 21.10.2020).
18. Madureira, Alexandra & Raimondo, Maria & Ferraz, Maria & Marcovicz, Gabriele & Labronici, Liliana & Mantovani, Maria. (2014). Profile of men who commit violence against women who are arrested in delicto flagrante: contributions to confronting the phenomenon /Esc. Anna Nery vol.18 no.4 Rio de Janeiro Oct./Dec. 2014 [Electronic resource] – Access mode: https://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1414-81452014000400600&script=sci_arttext&tlng=en (Access data: 21.10.2020).
19. Bogackii F.A. Obespechenie prav podozrevaemogo pri proizvodstve predvaritel'nogo rassledovaniya. Dis. ... kand. yurid. nauk: 12.00.09 //Bogackii F.A.// – Kaliningrad, 2006. – 220 c.
20. 2018-2020 жылдары 1-Е және 1-М нысанды есептерінің мәліметтері. Қазақстан Республикасы Bas prokuraturasynың Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің Ақпараттық servisi. [Elektronnyy resurs] – Қол жеткізу rejimi: <https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPPageGroup/Services/Pravstat> (jygіnu kыni: 21.10.2020).
21. Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) codes of practice. GOV.UK. [Electronic resource] – Access mode: <https://www.gov.uk/guidance/police-and-criminal-evidence-act-1984-pace-codes-of-practice> (Access data: 21.10.2020).
22. Keith Bottomley, Clive Coleman, David Dixon, Martin Gill, David Wall. The detention of suspects in police custody: The Impact of the Police and Criminal Evidence Act 1984/The British Journal of Criminology, Volume 31, Issue 4, 1991, Pages 347–364 [Electronic resource] – Access mode: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a048134> (Access data: 21.10.2020).
23. Hannibal, Martin & Mountford, Lisa. (2020). 4. Detention and Interrogation. 10.1093/he/9780198858423.003.0004.

---

24. Benjamin M.Vallejo Jr, Rodrigo Angelo C. Ong. Policy responses and government science advice for the COVID 19 pandemic in the Philippines: January to April 2020. *Progress in Disaster Science*. vol. 7, October 2020, 100115 [Electronic resource] – Access mode: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590061720300521#bbb0350> (Access data: 30.11.2020).

25. Ferstman, Carla (2020) «Detention and Pandemic Exceptionality» In: Ferstman, Carla and Fagan, Andrew, (eds.) *Covid-19, Law and Human Rights: Essex Dialogues. A Project of the School of Law and Human Rights Centre. University of Essex*, 177 – 185. ISBN 978-1-5272-6632-2 DOI: 10.5526 / xgeg-xs42_023 [Electronic resource] – Access mode: <http://repository.essex.ac.uk/id/eprint/28040> (Access data: 21.10.2020).

26. Nalla,M.K., Madan,M. Determinants of Citizens' Perceptions of Police–Community Cooperation in India: Implications for Community Policing. *Asian Criminology* 7, 277–294 (2012) [Electronic resource] – Access mode: <https://doi.org/10.1007/s11417-011-9110-2> (Access data: 21.10.2020).

27. Watson,A.C., Angell,B., Vidalon,T., & Davis, K. (2010). Measuring perceived procedural justice and coercion among persons with mental illness in police encounters: The Police Contact Experience Scale. *Journal of Community Psychology*, 38(2), 206–226 [Electronic resource] – Access mode: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/jcop.20360> (Access data: 21.10.2020).

28. Angelika Rzeźniczak. (2020) «Suicides in Penitentiaries and Detention Centres» *Teisė*, 1160, pp. 147-156 [Electronic resource] – Access mode: <https://www.journals.vu.lt/teise/article/view/20266> (Access data: 21.10.2020).